

رونمایی از نخستین سامانه مانیتورینگ حفاری کشور؛ یاقوت ۵۰ هزار متر حفاری اکتشافی انجام داد

اگرچه ایران به عنوان یکی از کشورهای غنی از ذخایر معدنی و طبیعی شناخته می‌شود اما به باور بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران، با وجود توسعه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده، همچنان فاصله قابل توجهی میان پتانسیل واقعی بخش معدن و جایگاه آن در اقتصاد کشور وجود دارد. یکی از مهم‌ترین دلایل این فاصله، عقب‌ماندگی ایران در حوزه راهبردی و حیاتی اکتشاف است.

به گزارش خبرنگاران گروه صنعت و تجارت گزارش خبر، اگرچه ایران به عنوان یکی از کشورهای غنی از ذخایر معدنی و طبیعی شناخته می‌شود اما به باور بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران، با وجود توسعه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده، همچنان فاصله قابل توجهی میان پتانسیل واقعی بخش معدن و جایگاه آن در اقتصاد کشور وجود دارد. یکی از مهم‌ترین دلایل این فاصله، عقب‌ماندگی ایران در حوزه راهبردی و حیاتی اکتشاف است.

در حالی که کشورهای پیشرو و توسعه‌یافته معدنی جهان با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، مسیر توسعه گسترده اکتشافات را دنبال می‌کنند، این بخش در کشور ما همچنان مهجور مانده و آن‌طور که شایسته بوده، مورد توجه قرار نگرفته است.

با هدف بررسی چالش‌های موجود در حوزه اکتشاف و بررسی راهکارهای لازم جهت رفع آن‌ها، گفت‌وگویی با حسین شاهواروقی فراهانی، مدیرعامل شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه که به عنوان بازوی اکتشافی هلدینگ سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات «ومعادن» شناخته می‌شود، انجام داده است که متن کامل آن را در ادامه با یکدیگر خواهیم خواند:

توضیحاتی در خصوص تاریخچه و زمینه فعالیت شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه بفرمایید.

شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه در سال ۱۴۰۰ به عنوان بازوی اکتشافی هلدینگ سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات «ومعادن» با هدف اکتشاف و بهره‌برداری از معادن فلزی، تهیه طرح‌های اکتشافی، انجام عملیات پیمانکاری و مشاوره‌ای و سرمایه‌گذاری در معادن فلزی با سهامداری ۷۵ درصدی شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات، ۲۰ درصدی شرکت تجلی توسعه معادن و فلزات و ۵ درصدی شرکت توسعه معدنی و صنعتی صابونر تاسیس شد. این شرکت فعالیت‌های اکتشافی خود را در استان سیستان و بلوچستان و در محدوده «تنگ لکور» آغاز کرد.

در ادامه، با هدف افزایش دارایی‌های معدنی هلدینگ «ومعادن» و توسعه فعالیت‌های اکتشافی، براساس یک برنامه‌ریزی مدون و پایش مستمر محدوده‌های معدنی سراسر کشور، محدوده اکتشافی «نازیل» نیز در همین استان به مجموعه یاقوت اضافه شد. در حال حاضر محدوده «نازیل» به عنوان یکی از مهم‌ترین پتانسیل‌های اکتشافی این شرکت شناخته می‌شود.

در این منطقه، فعالیت‌های اکتشاف عمومی و تفصیلی صورت گرفت و حدود چهار هزار و ۵۰۰ متر حفاری انجام شد. براساس نتایج اولیه و آنالیز مغزه‌های حفاری، انتظار می‌رود با تداوم عملیات اکتشافی، دستاورد ارزشمندی نصیب مجموعه یاقوت شود.

حفاری یکی از حوزه‌های اصلی فعالیت شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه محسوب می‌شود. این شرکت با در اختیار داشتن چهار دستگاه حفاری «DBC» مدل S۱۵، از سال ۱۴۰۱ فعالیت‌های خود را در محدوده معدنی «جانجا» متعلق به شرکت توسعه معادن و صنایع مس جانجا آغاز کرد و در این محدوده بیش از ۱۴ هزار متر حفاری انجام داد.

پس از آن، بیش از ۱۱ هزار متر حفاری در محدوده معدنی «ساغند یزد» متعلق به شرکت فولاد مبارکه اصفهان، حدود ۶ هزار متر در محدوده معدنی «کهنک» و ورزنه نائین» متعلق به شرکت مدیریت اکتشاف منابع معدنی پایا و بالغ بر ۹ هزار متر در «آنومالی ۵ ساغند» برای شرکت تامین و تولید مواد معدنی مهم پارسیان (تامکو) اجرا شد. مجموع فعالیت‌های حفاری شرکت تاکنون به بیش از ۵۰ هزار متر رسیده است.

شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه را می‌توان در حال حاضر یکی از برترین فعالان حوزه حفاری اکتشافی در کشور دانست. حفاران شاغل در این مجموعه دوره‌های تخصصی آموزشی را زیر نظر کارشناسان ترکیه‌ای گذرانده‌اند که نقش بسزایی در ارتقای سطح مهارت آن‌ها داشته است. افزون بر این، یاقوت به عنوان نخستین شرکت اکتشافی در کشور، سامانه داشبورد مدیریتی حفاری و مانیتورینگ را راه‌اندازی کرده است؛ سامانه‌ای که ضمن کاهش چشمگیر هزینه‌ها، از خواب دستگاه‌ها به دلیل تعمیر و نگهداری جلوگیری کرده و امکان رصد آنلاین فعالیت حفاران را فراهم آورده است.

از دیگر اقدامات مجموعه یاقوت در راستای کاهش هزینه‌های حفاری، می‌توان به همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان اشاره کرد. بخش قابل توجهی از طراحی و ساخت قطعات دستگاه‌های حفاری موجود توسط این شرکت‌ها انجام می‌شود و همین امر نقش مهمی در کاهش هزینه‌های عملیاتی داشته است. همچنین با توجه به چالش تامین آب، این مجموعه با به‌کارگیری افزودنی‌های متداول در صنعت نفت برای تهیه گل حفاری، موفق به صرفه‌جویی قابل ملاحظه‌ای در مصرف آب در فرایندهای حفاری شده است.

ارزیابی جنابعالی از وضعیت اکتشاف در کشور چیست و شرکت‌های فعال در این حوزه، به ویژه یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه با چه چالش‌هایی بوده‌اند؟

واقعیت این است که مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته و پیشرو در حوزه معدن نشان می‌دهد ایران در زمینه اکتشاف فاصله قابل‌توجهی با این کشورها دارد. به عنوان مثال، در سال ۲۰۱۷، استرالیا بیش از ۹ میلیون متر حفاری معدنی و چین بالغ بر پنج میلیون متر حفاری انجام دادند؛ فعالیت‌هایی که گستردگی چشمگیر حوزه اکتشاف در این کشورها را نمایان می‌سازد. این ارقام اختلاف قابل توجهی با میزان حفاری در ایران دارند و نشان‌دهنده عقب‌ماندگی کشور در این حوزه است.

در خصوص چالش‌های موجود نیز می‌توان گفت که تحت تاثیر تحریم‌ها و شرایط دشوار اقتصادی سال‌های اخیر، تعداد شرکت‌های فعال در حوزه اکتشاف و حفاری کاهش یافته است. همچنین، محدودیت‌های بودجه‌ای انگیزه شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاری در این حوزه را به طور قابل توجهی کاهش داده است.

از دیگر چالش‌های موجود در حوزه اکتشاف، کمبود آزمایشگاه‌های مرجع معدنی معتبر است. تعداد آزمایشگاه‌های تخصصی در کشور که قادر به ارائه آنالیزهای دقیق بر روی نمونه‌های اکتشافی باشند، اندک بوده و تجهیزات موجود در این آزمایشگاه‌ها اغلب قدیمی است. این محدودیت‌ها سبب شده است انجام آنالیزهای دقیق، به ویژه در معادن طلا با مشکلات قابل توجهی همراه باشد.

معارضان محلی از مهم‌ترین چالش‌های حوزه اکتشاف به شمار می‌روند و عملکرد شرکت‌های فعال در این بخش را به طور جدی تحت تاثیر قرار داده‌اند. برای نمونه، فعالیت‌های اکتشافی یاقوت در محدوده «تنگ لکور» استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۴۰۰ تاکنون آغاز نشده؛ این در حالی است که پیگیری‌ها و رایزنی‌های متعدد با بخش‌های مختلف انجام شده اما تا به امروز نتیجه مطلوب حاصل نشده است.

علاوه‌براین، این چالش سبب توقف فعالیت در محدوده اکتشافی «نازبل» نیز شده است. انتظار می‌رود با رفع این موانع و ادامه فعالیت‌های اکتشافی، پس از اخذ گواهی کشف و پروانه بهره‌برداری، امکان آغاز عملیات استخراجی در این محدوده شایه فراهم شود. در یک نگاه کلی، هرچند امروز شاهد احداث کارخانه‌های جدید معدنی و فلزی در سطح کشور هستیم اما به دلیل کمبود خوراک، احتمالاً ظرفیت خالی این واحدها در آینده به یک معضل اساسی تبدیل خواهد شد. ادامه روند فعلی در حوزه اکتشاف نه تنها صنعت معدن بلکه صنایع پایین‌دستی مصرف‌کننده محصولات معدنی و فلزی را نیز با بحرانی جدی مواجه خواهد کرد؛ بحرانی که بدون شک به زیان تولید و اقتصاد کشور خواهد بود.

جنابعالی چه راهکارهایی را جهت رفع معضلات مذکور و توسعه هرچه بیشتر اکتشاف در معادن کشور پیشنهاد می‌کنید؟

تا به امروز، حضور گسترده‌ای در بسیاری از استان‌های کشور و رایزنی‌های متعدد با بخش‌های مختلف، به ویژه سازمان صنعت، معدن و تجارت صورت گرفته است. با این حال، حمایت‌های لازم از سرمایه‌گذاران توسط این سازمان‌ها به طور کامل ارائه نشده است. برای نمونه، برخی محدوده‌ها و پهنه‌های پتانسیل‌دار کشور در اختیار مجموعه‌ها و افرادی قرار دارند که از توانایی‌های فنی و مالی لازم برخوردار نیستند.

بنابراین با هدف بهبود شرایط، برگزاری مزایده‌ها به صورت هدفمندتر و ایجاد ارتباط موثر میان محدوده‌داران و شرکت‌های سرمایه‌گذار می‌تواند تحول قابل توجهی در حوزه اکتشاف ایجاد کند. از سوی دیگر، با توجه به اینکه عملیات اکتشاف دیگر به صورت سنتی انجام نمی‌شود و فناوری‌های مدرن و روش‌های نوین جایگزین شده‌اند، تخصیص بودجه بیشتر به توسعه اکتشاف از سوی مسئولان و نهادهای مرتبط ضروری به نظر می‌رسد تا زمینه توسعه هرچه بیشتر این حوزه مهم و استراتژیک در بخش معدن و صنایع معدنی کشور فراهم شود.

چه اهداف و برنامه‌هایی را برای آینده شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه تبیین کرده‌اید؟

توسعه اکتشافات، یکی از مهم‌ترین اهداف آینده شرکت یاقوت توسعه معادن و فلزات خاورمیانه محسوب می‌شود. این شرکت به عنوان بازوی اکتشافی هلدینگ سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات «ومعادن» فعالیت خود را آغاز کرده و در تلاش است ضمن دستیابی به محدوده‌های معدنی فلزی بیشتر در استان‌های معدن‌خیز کشور، سیاست‌های هلدینگ را در این حوزه محقق سازد.

با توجه به ساختار چابک و حضور نیروهای جوان و متخصص، این مجموعه ارائه خدمات در چهار حوزه اکتشاف (شامل شناسایی، پی‌جویی، اکتشاف عمومی و تفصیلی) و همچنین پیمانکاری حفاری را به شرکت‌های زیرمجموعه هلدینگ هدف قرار داده است. در همین راستا، اخذ گرید مشاور نیز در دستور کار قرار دارد تا علاوه بر فعالیت‌های حفاری و محدوده‌داری، امکان ارائه خدمات مشاوره در امور اکتشاف نیز فراهم شود.